

BBG'Yİ BAUDRILLARD'IN GÖZÜNDEN GÖZETLEMEK

Şermin ILDIRAR*

Abstract

Big Brother is watching us and we are watching "Big Brother" as little brothers. We forget that we are all living in simulation world by doing this. We are all even unluckier than Orwell's world in 1984, cause we are even not aware of the prison we are in. This article will try to understand the concept of Big Brother TV shows through the view of Baudrillard.

Key Words: Voyeurism, exhibitionizm, simulation, Baudrillard, Big Brother, telematic dream

.....

" Gerçek olmayan, artık bir rüya, fantazi ya da birşeyin ötesinde, içinde gerçeğin halüsünasyona benzetilmiş kendisidir. "

(Baudrillard 1983:142)

"Henüz farketmemiş olabilirsiniz ama sizin dünyanın her yerinde olup biteni görme yeteneğiniz var." webcam" devrimi işte burda!!"

(İnternette bir reklam)

Halk arasında röntgencilik, dikizcilik diye bilinen, cinsel sapıklık addedilen voyeurizm (gözetleyicilik, spokofili) psikolojide “başkalarını soyunurken, sevişirken vb. gizlice seyretmenin tercih edilen veya tek cinsel heyecan duyma yolu olduğu bir sapma” (Budak 2000:643) olarak tanımlanmaktadır.

Herzaman olmamakla birlikte, günümüz televizyonlarında olduğu gibi bazı durumlarda voyeurizm, kendisini teşhircilikle birlikte var eder. Psikolojide gösterimcilik (exhibitionizm) ismiyle anılan teşhirciliğin tanımı; “cinsel organlarını başkalarına gösterme tutkusu” şeklinde yapılır.(Budak 2000:750) Modern çağda beden kültleşmiş ve tüm dikkatleri üstüne toplamıştır. Baudrillard bunu, ölümün sürekli önlenmesi gereken bir şey olarak algılanmasına bağlar (Baudrillard 1996:50) ki bu da tüketim toplumunun olmazsa olmaz koşuludur. Ekshibisyonizmin tanımı biraz genişletildiğinde “kendini tüm davranışları, bilgisi, zekası ile genel olarak aşırı biçimde göstermeye düşkünlük” anlamı da taşır. Bir şiddet biçimi olan bu tutum, içedönüklüğün yerini dışadönüklüğün almasıdır ve yine tüketim toplumunun bir gereğidir. Baudrillard'ın “baştan çıkarma” olarak tanımladığı şiddetin bu yeni biçimi, “kötülüğün bir stratejisi” olarak tanımlandığı zamanları geride bırakmış, özgürleştirilerek üretim sürecine dahil edilmiş, hatta “televizyonun stratejisi” haline gelmiştir. (Baudrillard 2001:8)

Her iki durumun ortaya çıkması da öncelikle bir özel alan kamusal alan ayrımının varlığını gerektirir. İnsanlık tarihine baktığımızda önce bir özel alan kamusal alan ayrımı yaratıldığını, sonra da bu ayrımın iktidar tarafından kullanıldığını görmekteyiz. İnsanoğlu, önce özel alan yaratıp, birşeyleri saklamış, sonra o özel

* Araş.Gör.İstanbul Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo,TV ve Sinema Bölümü

ve gizli olan birşeyleri merak edip, gözlemeye çalışmıştır. Foucault'nun "Cinselliğin Tarihi"nde dikkat çektiği gibi evlerin odalara bölünmesi, cinselliği yatak odasına gizlemiş, çocuklar için cinsellik yasak ve gizli anlamlar taşıyor hale gelmiş, bu da merak doğurmuştur. İnsanlık kendi tuzağına düşmüştür:

"Bütün diğer türler kendi özgül varlıklarında direnir ve sonunda kalıtsal bakımdan yok olup evrim sürecini kendi akışına bırakırken, yalnızca insan türü kendi simulakrında kendini aştı- yapay olarak hayat bulmak için genetik bakımdan yok oldu." (Baudrillard 1999)

Meseleye kamusal alan, özel alan perspektifinden baktığımızda bu ikisi arasındaki duvarın üstünde, her ikisine de hakim olan büyük gözden, Big Brother'ın gözünden bahsetmek gerekir. Big Brother, George Orwell'in 1984 kitabında tüm mahkumları izleyen, dinleyen bir sistemin adıydı, 50 sene sonra bir yarışma programının adı oldu. "1984"te mahkumlar ne zaman izlendiklerini bilmiyorlar ama hep izlendiklerini hissediyorlardı. Yine de bir şansları vardı: Karanlık. Karanlıkta insan varoluşunu daha kolay hisseder; çünkü bedeninin görmediği halde hissettiği bir kendisi vardır. Modern çağ, aydınlıktır. Çünkü modern çağda dünya bir holograma dönüşmüştür ve hologramda "herşey, nesnelere taşıyan ışık demetine bağlıdır." (Baudrillard 1996:42) Modern çağ insanı için karanlık yoktur, kızılötesi kameralar, karanlıkta dahi işler. Hatta kalabalığın içindeyseniz bile yüzünüzün data-base'ini verdikleri makineler sizi seçebilir ve izleyebilir. Zaten bundan, izlenmekten, kaçmak isteyen de yok. Herkes kendini spotların altına atıyor. Televizyonda varolmak, yeni varoluş biçimi. Artık yatak odaları bile göz önünde. Yatak odanızı internette izleyicilere açmasanız bile -ki bunun önemli nedenlerinden biri de vücudunuzun ve yatak odası

yaşamınızın izleyici için izlenilebilir olmamasıdır- milyarlar verdiğiniz yatak odası takımınızı, yatak örtülerinizi birilerine göstermek isteyeceksinizdir.

Aslında Orwell'in ütopyası, günümüz koşullarına bakıldığında, oldukça iyimser kalmaktadır. Bugün kimse hapisanede olduğunun farkında olmadığı gibi, içeri girmek için yarışmaktadır. Biri onları gözetlesin diye izlenmeye değer, ilginç kişilikler olduğunu ispatlamaya çalışmakta, programın yapım şirketinin önünde kuyruklar oluşturmaktadırlar. Dışarısı varmış gibi.

Biri Bizi Gözetliyor (BBG) tarzındaki programlar bize, Baudrillard'nın "Amerika"da Disneyland için söylediği gibi dış dünyanın bir simülasyon, fantezilerin gerçekleştirildiği kocaman bir oyun alanı olduğunu unutturmaya çalışmaktadırlar.

Elektronik bir göz tarafından seyredildiğini bilen insan için yapılması gereken en küçük iş bile *hipergerçeklik* haline gelir. Ve bu işin eğlenceli kısmı sona erdiğinde büyük bir çöküş yaşanır.

İsveç'te BBG benzeri bir şovda elenen yarışmacılardan birisi kendi hayatına döndükten bir ay sonra intihar etmiştir. Durumun vahametini ortaya koyan bu olay, simülasyon dünyası dışında bir yaşamın olamayacağını göstermektedir. Varoluşumuzu hissetmek için ölmemiz gerekmektedir. Simülasyon dışındaki varoluş, bize artık ağır gelir.

Daha da vahim bir durum, 1992'de Finlandiya Kültür Bakanlığı tarafından Baudrillard'ın "Ecstasy Of Communication" adlı makalesinden yola çıkılarak yaptırılan laboratuvar çalışması sonucunda ortaya çıkmıştır.

Telematik dream adı verilen bu deneyde, birbirinden uzağa yerleştirilen, biri aydınlıkta, diğeri zifiri karanlıkta iki ayrı yatak üzerindeki iki kişinin seksüel davranışları, onların da haberleri olacak şekilde yatakların üzerlerine yerleştirilmiş kameralar tarafından incelenmiştir. Bu iki ayrı yataktaki iki kişi, birbirlerini, kurulu telefon ağıyla kontrol ettikleri kamera ve monitörlerle izlemişlerdir. Aralarındaki mekansal uzaklığa rağmen bu iki kişi kameralar vasıtasıyla birbirleriyle bir ilişki kurabilmişler, gerçek dokunma hissini yaşamışlardır. Bu makine (televizyonun yaptığı gibi) bu iki insan arasındaki ilişkiyi iletişimden çıkarıp bir işleme dönüştürmüştür. Telematik Dream'le dokunma hissinde, ellerin yerini gözler almıştır.

Bu, bir holograma dönüşmenin ilk evresidir. Nerdeyse insan kendi bedenini mouse'la kontrol edebilecek hale gelmiştir. İkinci evre, ayna evresidir. Lacan'ın çocuğun kendisini aynada tanınması, kendisini, bedeni ve kendisi olarak ikiye bölüp yeniden kurguladığı aşamayı Baudrillard, modern çağ insanına uyarlar. Ayna evresinde modern insan, kendisini televizyonda tanır. Kendisini televizyon üzerinden tanımlar.

Bu kadar zavallılaştırmış bir insanın, kendini önemli hissetmesi de Big Brother tarafından düşünülmüş, oyunda ona zaman zaman kendisini Tanrı gibi hissetmesine izin verilmiştir. BBG gibi programlarda insana, kendisini röntgenci gibi değil Tanrı gibi hissetmesine yardımcı olacak unsurlar bulunur. Kameralar, yukarıdadır bir kere, insanlara yukarıdan bakılır ve onların hayatları seyircinin elindedir. O, onların yaşamlarını değerlendirmekte, istediğini ekranda tutup, istediğini atmaktadır.

“...Allah işlediklerini görür.” (Bakara Suresi 2/265)

“Rabbinden sana vahyedilene uy. Şüphesiz Allah, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.” (El-Ahzab Suresi 33/2)

Gözetleyenin gözetlenme korkusuna kapılması, gözetlemeyene göre çok daha fazladır, bu da onun davranışlarını kontrol altında tutmaya yardımcı olur. İnsanın bu tanrıçılık oyununda kazanan yine Big Brother'dır. Ayrıca Big Brother, insanları suçuna ortak ederek, kendisinin kurduğu büyük düzeni rasyonelleştirmelerine de yardımcı olmuş olur. Biz, little brother'lar, big brother'ı kendi benliklerimizde yeniden üretiriz. Bu kurgusal evrende bizler, hologramın bir parçası olarak bütünün dublajlı, altyazılı versiyonlarıyızdır.

Kaynakça

- BAUDRILLARD, Jean (1983) Simulations, translated by Paul Foss, Paul Patton and Philip Beitchman, New York.
- BAUDRILLARD, Jean (1996) Amerika, çev. Yaşar Avunç, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- BAUDRILLARD, Jean (1997) Tüketim Toplumu, çev. Ferda Keskin, Hazal Deliceçağlı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- BAUDRILLARD, Jean (1999) Siyah An'lar, çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı yayınları, İstanbul
- BAUDRILLARD, (2001) Jean Baştan Çıkarma Üzerine çev. Ayşegül Sönmezay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul
- FOUCAULT, Micheal (1993) Cinselliğin Tarihi, çev. Hülya Tufan, Afa Yayınları, İstanbul
- ORWELL, George (2001) 1984, Can Yayınları, İstanbul

-BUDAK,Selçuk (2000) Psikoloji Sözlüğü,Bilim ve Sanat
Yayınları,Ankara

-Telematic Dream'in anlatıldığı site:

<http://www.hgbleipzig.de/~sermon/dream/dream.htm>)